

Vertrouwelijk

Leidraad preparatie

Bij een mogelijke crisis als gevolg van een aanval op Irak

Versie 1.1 concept 21-02-2003, 14.00 uur

Nationaal Coördinatie Centrum
Cluster Operationeel Beleid
Drs. E.S. van Buuren

INHOUDSOPGAVE	Pagina
1. Aanleiding	3.
2. Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming (algemene informatie)	4.
1. Praktische leidraad	4.
2. Basisstructuur besluitvorming	4.
3. Nationaal Coördinatie Centrum	4.
4. Stroomschema crisisbesluitvorming	5.
3. Afstemming (inter)departementale activiteiten	6.
1. Ambtelijk vooroverleg 1441	6.
2. Ministeriele Kerngroep	6.
3. IBT Irak	6.
4. Host Nation Support	6.
5. Project bescherming Vitale infrastructuur	6.
4. Leidraad Irak	8.
1. Leidraad Nationaal Coördinatie Centrum (NCC)	8.
2. Alarmering	8.
3. Instellen tranche-1	8.
4. Opschaling NCC	8.
5. Preparatie NCC	9.
1. Opschaling NCC	9.
2. Ondersteuning MBT / IBT	9.
3. Informatie uitwisseling departementen / binnenlands bestuur	9.
4. Preparatie maatregelen openbare orde en veiligheid	10.
6. Openbare Orde en Veiligheid	11.
1. Opschaling en basisplanning op basis van scenario's	11.
2. Opschaling via Tranches	11.
3. Coördinatie openbare orde en veiligheid	12.
4. Coördinatie civiele ondersteuning Host Nation support	13.
5. Coördinatie en ondersteuning bij NBC-incidenten	15.
7. Preparatie voorlichting	16.
1. Organisatie van de voorlichting	16.
2. Uitgangspunten van de voorlichting	17.
3. Communicatieplan VN-resolutie 1441	17.

Hoofdstuk 1. AANLEIDING

1.1.

Deze leidraad bevat multidisciplinaire maatregelen met betrekking tot het handhaven van de openbare orde en veiligheid in Nederland indien er sprake is van eventuele reactie in de Nederlandse samenleving:

- als gevolg van het besluit van de Nederlandse regering inzake het honoreren van het verzoek van de regering van de Verenigde Staten van Amerika tot het verlenen van politie en militaire steun aan een eventuele militaire aanval op Irak;
- als gevolg van een daadwerkelijke militaire aanval op Irak.

1.2.

De besluitvorming over deze maatregelen zal zoveel mogelijk onder lokaal bevoegd gezag plaatsvinden. Daarnaast vindt de besluitvorming op rijksniveau plaats conform het gestelde in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming. Naar dit handboek wordt korthedshalve verwezen.

○ 1.3.

Voorliggende leidraad heeft de status van een zogenaamd "groeidocument". Dat wil zeggen dat de leidraad voortdurend op de actualiteit zal worden aangepast en worden aangevuld. Beheerder leidraad is het Nationaal Coördinatie Centrum, cluster Operationeel Beleid.

1.4.

De leidraad is bedoeld als een leidraad openbare orde en veiligheid voor het ministerie van BZK, maar wordt tevens beschikbaar gesteld aan een bepaald aantal (sleutel)functionarissen binnen het openbaar bestuur en operationele diensten. De leidraad is vertrouwelijk gerubriceerd.

Hoofdstuk 2. NATIONAAL HANDBOEK CRISISBESLUITVORMING (Algemene informatie)

2.1. Praktische leidraad ten behoeve van gecoördineerd optreden

Op rijksniveau is het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming (NHC) de leidraad voor eenduidige coördinatie- en besluitvormingsstructuren voor de beheersing van crises. Het is bestemd voor alle crisissituaties die een optreden van de rijksoverheid vereisen.

Ingeval van een crisis op het beleidsterrein van één departement besluit de betrokken minister tot activering van een Departementaal Coördinatiecentrum (DCC). Ingeval van crises met directe, ingrijpende gevolgen voor de beleidsterreinen van meerdere departementen volgt interdepartementale coördinatie, die wordt verzorgd door het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC) van het ministerie van BZK.

2.2. Basisstructuur besluitvorming (MBT / IBT)

Crisisbesluitvorming op hoog ambtelijk niveau vindt plaats in het Interdepartementaal Beleidsteam (IBT). Crisisbesluitvorming op politiek-bestuurlijk niveau geschiedt in het Ministerieel Beleidsteam (MBT), dat bestaat uit de betrokken bewindslieden, alsmede – indien daartoe aanleiding bestaat – de minister-president, die dan het MBT voorzigt. In de uitgebreide variant wordt het MBT gevormd door de (nagenoeg) voltallige (Rijks)ministerraad onder voorzitterschap van de minister-president.

Het Nationaal Handboek laat de bestaande toedeling van de ministeriële verantwoordelijkheden in tact. De minister van BZK is coördinerend bewindspersoon voor crisisbeheersing en is uit dien hoofde altijd betrokken bij de crisisbesluitvorming, maar niet per definitie voorzitter van het Ministerieel Beleidsteam. Hier geldt het criterium: wie is in de concrete crisissituatie eerst verantwoordelijk, c.q. meest betrokken.

Op basis van het Nationaal Handboek zijn specifieke afspraken met betrekking tot bepaalde crisistypen en de wijze van voorbereiding gemaakt en vastgelegd. Bij betrokkenheid en inzet van meerdere departementen worden een of meer ministeries als coördinerend aangewezen. Voor een aantal crisissituaties is dit reeds vastgelegd, te weten: militaire en internationale politieke crises, terreurbestrijding, kernongevallenbestrijding, aardoliecrisis en rampenbestrijding op de Noordzee. Ingeval van interdepartementale incidenten waarbij geen concrete afspraken zijn gemaakt, fungeert de minister van BZK als voorzitter van het Ministerieel Beleidsteam.

Voor wat betreft publiciteit en voorlichting in crisissituaties wordt zonnodig het Nationaal Voorlichtingscentrum (NVC) geactiveerd.

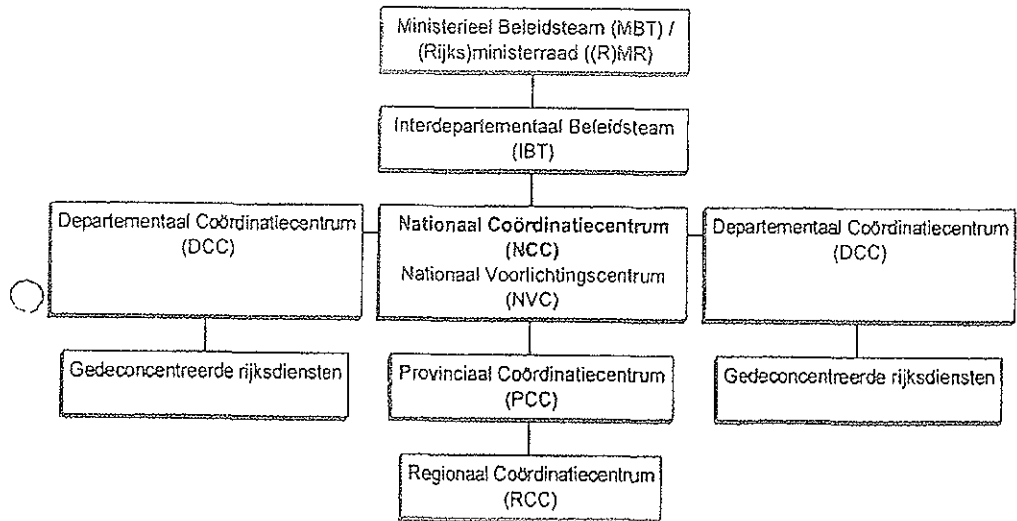
Onder hoofdstuk 3. is gespecificeerd welke van de bovenstaande structuren momenteel geactiveerd zijn.

Voor algemene informatie kan verwezen worden naar het NCC, cluster Crisisbeheersing.

2.3. Nationaal Coördinatie Centrum (NCC)

Het NCC fungeert als ondersteunende c.q. uitvoerende staf en facilitair bedrijf ten dienste van de interdepartementale crisisbesluitvorming op ambtelijk en politiek-bestuurlijk niveau.

STROOMSCHEMA CRISISBESLUITVORMING

Hoofdstuk 3. AFSTEMMING (INTER)DEPARTEMENTALE ACTIVITEITEN

3.1. Ambtelijk vooroverleg 1441

Het ambtelijk vooroverleg resolutie 1441 bestaat uit departementale vertegenwoordigers op DG-niveau van meest betrokken departementen (BZK, Justitie, Defensie, BuZa en V&W) bij het onderwerp Irak. Onder voorzitterschap van het ministerie van Algemene zaken vindt vooroverleg plaats over onderwerpen welke in de ministeriële kerngroep worden besproken.

3.2. Ministeriele kerngroep

De ministeriele kerngroep bestaat uit de ministers van BZK, BuZa, Defensie, Justitie, EZ, V&W en VWS. De onderwerpen welke zijn voorbereid in het ambtelijk vooroverleg worden in de kerngroep vastgesteld.

3.3. IBT-Irak

De besluitvorming ten aanzien van de situatie Irak wordt gecoördineerd en afgestemd door het interdepartementaal Beleidsteam (IBT). Het IBT-Irak is op 5 februari 2003 voor de eerste keer bijeengeroepen en zal vervolgens wekelijks vergaderen.

3.4. Host Nation Support

In dit overleg vindt afstemming plaats tussen de meest betrokken departementen (BZK, VWS, JUST, BuZa, V&W, VROM, DEF) en de KLPD over de doorvoeroperatie van VS militair materieel uit Duitsland over het Nederlands grondgebied.

3.5. Project bescherming Vitale Infrastructuur

Doel van het project Bescherming Vitale Infrastructuur is het tot stand brengen van een samenhangend pakket van maatregelen ter bescherming van de vitale infrastructuur van overheid en bedrijfsleven, waaronder ICT en verankering van dat pakket in de normale bedrijfsvoering.

De beschermingsmaatregelen beogen de kwetsbaarheid van de vitale infrastructuur in Nederland waar nodig te verminderen. Tevens beoogt het project in het licht van organisatorische maatregelen, van technische mogelijkheden, van de bestuurlijke context, van kosten en zoveel mogelijk analoog aan de situatie in relevante andere landen, faciliteiten te creëren die het gewenste beschermingsniveau kunnen waarborgen en handhaven.

Dit is een bestaand project welke reeds sedert 2002 functioneert. In het kader van de crisis rond Irak heeft een prioritering plaatsgevonden van de vitale sectoren / objecten (transport, energie en telecommunicatie). Deze prioritering heeft plaatsgevonden gezien het feit dat het momenteel niet mogelijk is alle sectoren in het kader van vitaal onderwerp van bijzondere aandacht te maken.

Binnen de drie voornoemde vitale sectoren / objecten heeft een nadere selectie plaatsgevonden van de bij uitstek vitale objecten alsmede een aantal voor Nederland in internationaal verband symbolische objecten met een grote publicitaire uitstraling.

Met betrekking tot de gehele reikwijdte vitale sectoren, producten en diensten wordt een aandachtsvestiging uitgedaan naar de verantwoordelijke overheden en eigenaren c.q. beheerders met het verzoek in het kader van de eigen verantwoordelijkheid zich bewust bezig te houden met maatregelen ter bescherming van de integriteit van deze objecten.

Vertrouwelijk

Met de hierboven genoemde bij uitstek vitale en symbolische objecten is daarnaast gevraagd aan de lokale overheid in samenwerking met de eigenaars c.q. beheerders:

- de eigen maatregelen aan te scherpen,
- de respons procedures en organisatie te revitaliseren,
- plannen te ontwikkelen met de desbetreffende lokale overheden, eigenaars c.q. beheerders, die reeds met hun worden gecommuniceerd. Gelet op het vertrouwelijke karakter en de kwetsbaarheid van deze informatie worden geen algemene overzichten gedistribueerd.

Vertrouwelijk

Hoofdstuk 4. LEIDRAAD IRAK

4.1. Leidraad NCC

Het NCC heeft een leidraad openbare orde en veiligheidsmaatregelen Irak geconcipeerd waarin bewakings- en beveiligingsmaatregelen zijn opgenomen naar aanleiding van een eventuele Amerikaanse militaire aanval op Irak. Hierin zijn proportionele maatregelen (zowel inhoudelijk als procedureel) en de alerterings- en informatieprocedures opgenomen.

4.2. Alarmering

Direct na het bekend worden van een aanval kan worden overgegaan tot het instellen van maatregelen jegens personen en objecten uit de zogeheten tranche-1. Hierover zijn al afspraken gemaakt met de betrokken Commissarissen van de Koningin (Noord en Zuid Holland en Limburg) en Burgemeesters.

Het Evaluatie Overleg (bestaande uit de AIVD, MIVD, KLPD/NIK, AZ, BZK, Defensie en Justitie) zal bijeenkomen uiterlijk drie uur na het bekend worden van een aanval. Dan kan eventueel worden besloten tot een aanvullend pakket aan maatregelen.

In de aanloop naar de vergeldingsacties van de VS naar aanleiding van de aanslagen op 11 september 2001 was afgesproken met de Chefs Kabinet van de Commissaris van de Koningin dat binnen 24 uur nadat de acties waren begonnen het overleg met de kabinetschefs door het NCC bijeen zou worden geroepen. Dit is destijds ook geschied. Een dergelijke afspraak wordt ook gemaakt betreffende een eventuele aanval op Irak.

De maatregelen in het kader van tranche-1 worden in eerste aanleg automatisch in werking gesteld en zijn zoals eerder vernoemd van te voren ter kennis gebracht aan de betrokken regiokorpsen. Deze worden onverwijld telefonisch en per fax gemeld.

4.3. Instellen van de 1° tranche maatregelen

Voor het instellen van de hierboven genoemde tranche-1 maatregelen neemt het NCC spoedeshalve eerst contact op met:

- de regiopolitie Amsterdam-Amstelland;
- de regiopolitie Haaglanden;
- de regiopolitie Rotterdam-Rijnmond;
- de regiopolitie Limburg-Zuid,

Daarna met de kabinetten van de Commissarissen van de Koningin in de betrokken provincies¹.

Ten behoeve van de persoonsbeveiliging neemt het NCC in eerste instantie contact op met het ministerie van Buitenlandse Zaken, directie Kabinet en Protocol (BZ/DKP). BZ/DKP informeert de betrokken diplomatieke vertegenwoordigers die in de persoonsbeveiliging worden opgenomen. Tevens draagt BZ/DKP zorg voor het informeren van het NCC over verblijfplaats en bereikbaarheid ten behoeve van Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB) c.q. Bureau Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB). Vervolgens informeert het NCC het ministerie van Justitie, Bureau Operationele Zaken die vervolgens de opdracht tot persoonsbeveiliging verstrekt aan DKDB en Kmar/BSB.

4.4. Opschaling NCC

Ten aanzien van de opschalingprocedure wordt verwezen naar de opschaling per situatie zoals beschreven in hoofdstuk 6., paragraaf 6.2..

¹ De kabinetten van de Commissarissen van de Koningin in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Limburg hebben met deze volgorde ingestemd.

Hoofdstuk 5. PREPARATIE NCC

5.1. Opschaling NCC

Eerste fase

Deze fase omvat de initiële fase van een crisis. Zodra het ontstaan van deze bekend is, en duidelijk is dat deze naar verwachting niet vanuit de actuele werksituatie (normale kantoorbezetting of piket) te managen zal zijn, moet opschaling worden overwogen.

De huidige reguliere sterkte van het NCC is onvoldoende om te voldoen aan de eisen die voortkomen uit de crisis rond Irak. Daarom heeft inmiddels een eerste fase van opschaling plaatsgevonden waarbij een uitgebreide kernbezetting (UKB) vanuit het Directoraat-generaal Openbare Orde en veiligheid van het ministerie van BZK is toegevoegd. Bovendien zijn vertegenwoordigers van de KLPD gevoegd aan het NCC. Tijdens die eerste opschaling fase is het NCC fysiek opgeschaald van 07.00 tot 23.00 uur. Van 23.00 tot 07.00 uur is het NCC bereikbaar via de piketfunctionaris.

Tweede fase

De tweede fase van de opschaling kan noodzakelijk zijn bij een gecompliceerde crisis en/of een crisis waarvan een langere duur voorzienbaar is. In deze fase vindt een doorschakeling plaats naar een 24 uur openstelling. Daarnaast zal vanuit het ministerie van BZK versterking worden aangeleverd voor het NCC. Liaisons van verschillende bij de crisis betrokken ministeries worden gevoegd bij het NCC.

5.2. Ondersteuning MBT / IST

Het NCC fungeert als ondersteunende c.q. uitvoerende staf en facilitair bedrijf ten dienste van de interdepartementale crisisbesluitvorming op ambtelijk en politiek-bestuurlijk niveau.

5.3. Informatie uitwisseling departementen / binnenlands bestuur

Gezien de huidige ontwikkelingen met betrekking tot een mogelijke aanstaande aanval van de Verenigde Staten op Irak communiceert en wisselt het NCC informatie uit met:

- het Ambtelijk vooroverleg resolutie 1441,
- de Commissarissen van de Koningin (CdK's),
- de Kabinetchefs van de CdK's,
- de Korpsbeheerders,
- de Burgemeesters,
- de Operationele diensten via het schakelpunt OOV
- het ministerie van Defensie (via het Defensie Crisis en Beheersingscentrum (DCBC))

Voor de communicatie en informatie uitwisseling maakt het NCC gebruik van:

- brieven,
- e-mail,
- fax,
- internet (www.bzkncc.nl)
- telefoon.

Ten behoeve van een adequate communicatie en informatie is een afzonderlijk protocol opgesteld dat in de documentenset wordt gevoegd.

5.4. Preparatie maatregelen terrein openbare orde en veiligheid

5.4.1. Juridische grondslag

Staatsnoodrecht

Een aantal wettelijke regelingen die onverhoopt van belang kunnen zijn als gevolg van de aanval op Irak zijn de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden (Cw), de Invoeringswet Coördinatiewet uitzonderingstoestanden, de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag (Wbbbg) en de Oorlogswet (Ow). Zij maken onderdeel uit van het zogenoemde staatsnoodrecht; de bevoegdheden zijn primair reactief van aard.

Drie situaties

Grosso modo kan van een drietal situaties worden uitgegaan waarbij afwijking van de reguliere wetgeving sprake is. Deze zijn omgeven door soms complexe procedures die dit onderdeel van het staatsnoodrecht ingewikkeld maken. Te onderscheiden zijn:

- A. de situatie van "gescheiden toepassing"
- B. de beperkte noodtoestand
- C. de algemene noodtoestand

In een apart document zijn deze situaties nader uitgewerkt. Desgevraagd is deze informatie beschikbaar.

Hoofdstuk 6. OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

6.1. Opschaling en basisplanning activiteiten: op basis van scenario's

Algemeen

Hieronder worden in hoofdlijnen de drie scenario's weergegeven die als uitgangspunt dienen voor de planning van de te nemen maatregelen. Per situatie zal een toetsing moeten plaatsvinden of de scenario's en de context die in de scenario's zijn beschreven werkelijkheid zijn geworden. De drie beschreven scenario's zijn gebaseerd op bron documenten van:

1. Het KLPD, het rapport "Aanval op Irak" d.d. 13 november 2002, Korps landelijke Politiediensten, Dienst Nationale Recherche Informatie,
2. *Risico-analyse AIVD betreffende Irak* d.d. 5 december 2002 en 20 januari 2003,
3. Document-O; scenario ontwikkeling door de politie naar aanleiding van 11-9-2001.

Daarmee is in deze leidraad voortgebouwd uit voorgaande aangelegenheden. Ten behoeve van de te nemen maatregelen zijn drie scenario's onderscheiden waarin tranche maatregelen per situatie is benoemd.

Situatie 0. Nederland steunt een aanval op Irak (tevens Tranche-0)

De huidige situatie, behelst de periode voor de aanval op Irak. In deze periode zijn de volgende situaties te onderscheiden:

1. De Nederlandse regering heeft inmiddels toegezegd:
 - politieke steun aan de Amerikaanse regering,
 - medewerking aan eventuele militaire verplaatsingen c.q. transporten van Amerikaanse strijdkrachten over het Nederlands grondgebied.
2. Het bekend worden van de inspectieresultaten van de VN-inspecteurs

Situatie 1. Aanval op Irak (tevens Tranche-1)

Er vindt met of zonder een mandaat van de Verenigde Naties (VN) een aanval op Irak plaats. Nederland neemt wel of niet actief deel aan de aanval. In het geval van een mandaat van de VN betreft het de ontmanteling van de massavernietigingswapens van Irak. Tranche-1 maatregelenlijst is van kracht.

Situatie 2. Reactie Irak (tevens Tranche-2)

Na de initiële fase van de aanval kan Irak op verschillende manieren reageren. In Nederland wordt in deze periode rekening gehouden met verschillende scenario's:

1. aanslagen worden gepleegd in westerse landen en op westerse doelwitten,
2. de mogelijkheid van rellen tussen verschillende bevolkingsgroepen,
3. digitale aanvallen op het internet vinden plaats op westerse militaire en burgerlijke computersystemen,
4. in Westerse landen worden een aantal B en/of C-aanslagen gepleegd.

In verband met deze situatie is onder andere een tranche-1 maatregelenlijst en een tranche-2 checklijst opgemaakt. De basis voor de totstandkoming van de tranchelijsten is een confidentieel document waarin vermeld staat welke objecten c.q. personen vallen onder het regime van de tranchelijsten. Dit document is gecommuniceerd met de betrokken regiokorpsen.

6.2. Opschaling via Tranches 0, 1 en 2: maatregelen personen en objecten

1. Tranche 0: huidige situatie tot aan start militair conflict in Irak

Begin december 2002 heeft de Amerikaanse regering haar bondgenoten steun inzake Irak verzocht. De Nederlandse regering heeft inmiddels toegezegd:

- politieke steun aan de Amerikaanse regering,
- medewerking aan eventuele militaire verplaatsingen o.g. transporten van Amerikaanse strijdkrachten door het Nederlands grondgebied.

Vanwege deze toezeggingen is besloten een overzicht op basis van een zogenaamde tranche-0 checklist. Deze checklist is specifiek gericht op personen en objecten waarop op basis van geëvalueerde dreiging, bewakings- en beveiligingsmaatregelen zijn geadviseerd. De checklist wordt ingesteld nadat de EO en de Evaluatie Driehoek zich hebben uitgesproken over maatregelen voortvloeiend uit de tranche-0 checklist.

2. Procedure en besluitvorming instellen van de 1^e tranche maatregelen

De maatregelen zoals verwoord in de 1^e tranche zijn besproken in het Evaluatie Overleg en hebben geleid tot een advies aan de Evaluatie Driehoek. De maatregelen in dit advies zijn vervolgens door de Evaluatie driehoek vastgesteld.

Na de melding van een aanval op Irak zal het NCC direct de fungerend Directeur-generaal Beveiliging en Crisisbeheersing (DGBC) en de DGRh van het ministerie van Justitie informeren (actie Operationeel Centrum). De DGBC en DGRh besluiten tot het instellen van de 1^e tranche maatregelen conform de lijst bewakingsmaatregelen. Het NCC coördineert deze besluitvorming en voert deze uit.

3. Tranche 2: na start militair conflict

De 2^e tranche veiligheidsmaatregelen worden ingesteld nadat het EO en de Evaluatie Driehoek zich hebben uitgesproken over een eventueel aanvullend pakket van veiligheidsmaatregelen. Deze maatregelen worden getroffen ten aanzien van diplomatieke vertegenwoordigingen en personen/objecten welke indirect betrokken zijn bij een aanval op Irak.

6.3. Coördinatie openbare orde en veiligheid

6.3.1. Bestuurlijk

Advisering en besluitvorming aangaande bewakings- of beveiligingsmaatregelen vinden plaats in de Evaluatiedriehoek (ED), bestaande uit de projectdirecteur-generaal Beveiliging en Crisisbeheersing (voorzitter), de directeur-generaal Openbare Orde en Veiligheid, beiden van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en de directeur-generaal Rechtshandhaving van het ministerie van Justitie.

De besluitvorming wordt voorbereid in het Evaluatie Overleg (EO), bestaande uit vertegenwoordigers van inlichtingen- en veiligheidsdiensten, de politie, alsmede de ministeries van Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken, Defensie en Justitie. De mogelijke aanval van de VS op Irak en de consequenties voor Nederland worden wekelijks in het Evaluatie Overleg besproken. Op dit moment heeft dit nog niet geleid tot het adviseren van aanvullende bewakings- of beveiligingsmaatregelen. Mocht hiertoe besloten worden, dan worden de betrokken bestuurlijke en justitiële autoriteiten uiteraard onverwijld geïnformeerd.

6.3.2. Operationeel: Schakelpunt Openbare orde en veiligheid

De behoefte is geconstateerd dat bovenregionale coördinatie en bevordering van een landelijke uniforme organisatorische aanpak vinden van:

1. de inzet van politiepotentieel en -daarmee verband houdend- de aanvraag en verlening van bijstand;
2. de vergaring, verwerking en verspreiding van openbare orde-informatie aan en tussen de onderscheiden regiokorpsen.

Uit overleg tussen de vertegenwoordigers van de parate hulpverleningsorganisaties en behoefte bestaat aan het betrekken van alle bij de handhaving van de openbare orde en veiligheid betrokken operationele diensten, bij de (verdere) preparatie respectievelijk

daadwerkelijke operationele inzet, indien dit noodzakelijk of gewenst is teneinde een integrale aanpak te bewerkstelligen.

Taakstelling:

Ten behoeve van bovenstaande behoeftestelling is een Schakelpunt Openbare Orde en Veiligheid ingericht dat als taak heeft:

- het analyseren en interpreteren van de beschikbare gegevens met betrekking tot de openbare orde veiligheid om een inschatting te kunnen maken van de te verwachten en ontwikkelingen in Nederland en te volgens strategie en het hierover adviseren van BZK
- het adviseren van BZK en de betrokken korpsen en diensten over de operationeel technische voorbereiding van en prioriteitsstelling in de eventueel noodzakelijke verdeling van bijstand;
- het adviseren van de betrokken korpsen en diensten BZK de hoofdlijnen van een uniforme operationele gedragslijn van de hulpverleningsdiensten in bepaalde situaties;
- het adviseren van BZK de hoofdlijnen van een uniforme operationele gedragslijn van de hulpverleningsdiensten in bepaalde situaties;
- opstellen van capaciteitsberekening ten behoeve van de politie.

Informatiestroomlijning (24-uur) operationele diensten:

- Politie: - operationele informatie van de korpsen naar het Nationaal Informatie Knooppunt (NIK) en de Landelijke Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (LSGBO)
- informatie van het NIK naar het NCC
- bij bilaterale informatie tussen korpsen loopt dit via de regioveiligheids-coördinatoren waarbij het NIK wordt geïnformeerd
- Brandweer: - via het Landelijk Actie centrum Brandweer informatie naar de brandweerregio's
- GHOR: - via de Raad voor Geneeskundig Functionarissen (RGF) informatie naar de GHOR

Samenstelling:

Het Schakelpunt OOV wordt voorgezeten door de project directeur-generaal Beveiliging en Crisisbeheersing (DGBC) en zitting hebben een vertegenwoordiger namens de Raad van Hoofdcommissarissen (RHC) het Nederlandse Vereniging Brandweer Regio's (NVBR), Raad voor Geneeskundig Functionarissen (RGF) en het Defensie Crisis en Beheersing Centrum (DCBC). Voorts hebben zitting in het Schakelpunt OOV één vertegenwoordiger van elk van de relevante beleidsterreinen van de betrokken ministeries, te weten BZK en in voorkomend geval VWS, Defensie en Justitie.

6.4. Coördinatie civiele ondersteuning Host Nation Support

6.4.1. Afstemming met betrokken departementen

Voor een grootschalige doorvoeroperatie van VS militair materieel uit Duitsland zal gebruik van Nederlands grondgebied noodzakelijk zijn. De Nederlandse regering heeft aan de VS hiervoor haar steun toegezegd. Omdat een doorvoeroperatie in allerlei vormen (tijdelijk en plaatselijk) effecten op de Nederlandse samenleving kan hebben, vindt wekelijks afstemming plaats tussen de betrokken departementen (BZK, DEF, VROM, VWS, V&W, JUST, BuZa)

6.4.2. Defensie: Nationaal Commando (NATCO)

De minister van defensie heeft het NATCO belast met de krijgsmachtbrede coördinatie en uitvoering van de doorvoeroperatie. Het NATCO verleent "Host Nation Support" aan de doorvoeroperatie en de verscheping van VS-materieel en voorraden van het vijfde Amerikaanse Legerkorps.

De informatiestroomlijning doorvoeroperatie:

- VS informeert NATCO over de transporten
- NATCO informeert het DCBC van Defensie
- DCBC informeert het NCC
- NCC informeert het NIK en LSGBO
- NIK en LSGBO informeren de betrokken regiokorpsen

6.4.3. Beleidsuitgangspunten, toerantiegrenzen, voorbereiden geweldsinstructie

Bestuurlijk optreden

De handhaving van de openbare orde is primair de verantwoordelijkheid van de Burgemeester, waarbij het lokale driehoeksoverleg voor afstemming van bestuurlijk en justitiële optreden zorg moet dragen. Bij acties die een grootschalig karakter hebben, is het van belang het te voeren beleid door middel van een goede coördinatie, informatievoorziening en communicatie op elkaar af stemmen.

In dat kader is een set beleidsuitgangspunten opgesteld in overleg met de Commissarissen van de Koningin die als leidraad geldt voor de bespreking in de lokale driehoek met betrekking tot Host Nation Support.

Beleidsuitgangspunten

In het te voeren overheidsbeleid dient de effectiviteit van de handhaving van de openbare orde rond de doorvoeroperatie centraal te staan. Zo zal door de driehoek steeds moeten worden bekeken in welke mate justitieel optreden effect zal hebben op het verloop van de doorvoeroperatie en of dit verantwoord is in het licht van de (handhaving van de) openbare orde.

Bij eventueel overheidsoptreden moeten de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en rechtmatigheid in acht worden genomen. Dit betekent onder meer dat voorafgaand aan eventueel optreden eventuele actievoerders de gelegenheid moeten krijgen om zelf van hun voornemens af te zien dan wel hun acties te beëindigen en dat de in te zetten middelen evenredig zijn aan het te bereiken doel.

Het (preventief) optreden dient te worden afgezet tegen de risico's die zich daarbij zowel voor de betrokken diensten als voor de doorvoeroperatie kunnen voordoen. In het geval dat blokkades niet kunnen worden voorkomen, ontstaat de situatie dat moet worden beoordeeld of en wanneer moet worden overgegaan tot déblokkade met daartoe geëigende middelen; geweldsuitoefening is dan niet altijd te vermijden.

Niet toegestaan zijn acties die direct of indirect leiden of dreigen te leiden tot een blokkade waardoor de doorvoeroperatie's aanzienlijk worden of dreigen te worden geschaad. Het overheidsoptreden is gericht op deëscalatie en moet zoveel en zo vroeg mogelijk plaatsvinden bij het ontstaan of dreigen te ontstaan van niet te accepteren acties.

Het optreden dient er op te zijn gericht dat niet te accepteren acties, worden voorkomen dan wel verhinderd of, indien deze toch ontstaan, zo snel mogelijk worden beëindigd. Hierbij kan desnoods gebruik worden gemaakt van de bijstandsbepalingen in personele danwel materiële zin, vermeld in hoofdstuk IX van de Politiewet 1993.

Tolerantiegrenzen

Bestuurlijk

Met inachtneming van afspraken over de duur van de doorvoeroperatie kunnen acties worden getolereerd tenzij bijvoorbeeld:

- de veiligheid van actievoerders en/of derden in gevaar wordt gebracht;
- schade wordt toegebracht aan eigendommen van derden;
- de afwikkeling van de doorvoeroperatie ernstig wordt belemmerd of onmogelijk gemaakt;
- als gevolg van de actie/blokkade vertraging in het Host Nation Support optreedt.

Strafrechtelijk

Strafrechtelijk politieoptreden zal aan de orde zijn bij ernstige strafbare feiten, waarbij te denken valt aan ernstige gevaarstelling voor personen en goederen, geweld en feiten waarop voorlopige hechtenis is gesteld. Tevens kan strafrechtelijk optreden ter ondersteuning van het openbare orde instrumentarium, zoals het noodbevel of de noodverordening van de burgemeester.

Ambtsinstructie

De vastgestelde ambtsinstructie zijn tevens van toepassing op de Amerikaanse militaire transporten.

6.5. Coördinatie en ondersteuning bij NBC-incidenten

6.5.1. Ondersteuning t.b.v. preparatie massavaccinatie

Op verzoek van het Schakelpunt OOV Irak van 28 januari 2003 is onder de verantwoordelijkheid van de Korpschef van de regiopolitie Zeeland een werkgroep geformeerd om een algemene leidraad te ontwikkelen met betrekking tot multidisciplinair optreden in het geval van een pokkenaanval. Het schakelpunt OOV Irak heeft drie scenario's ter nadere uitwerking meegegeven:

1. een lokale uitbraak (met ringvaccinatie) zonder openbare orde problemen,
2. een lokale uitbraak (met ringvaccinatie) met openbare orde,
3. meerdere uitbraken in Nederland.

6.5.2. Activeren project(team) NBC-terrorisme

In de vergadering van het voornoemde Schakelpunt OOV Irak d.d. 28 januari 2003 is afgesproken tot oprichting van een project team NBC-terrorisme. Dit project team dient te komen tot een algemeen kader van aanpak NBC:

- kader voor een multidisciplinaire benadering ontwikkelen,
- gedragscode / protocollen opzetten hoe om te gaan met NBC-dreiging,
- ontwikkelen van specifieke scenario's.

Hoofdstuk 7. PREPARATIE VOORLICHTING

7.1. Organisatie van de voorlichting

Persvoorlichting

De voorlichting kan op twee manieren georganiseerd worden: centraal en decentraal:

a. centraal

Bij centraal georganiseerde voorlichting verloopt alle voorlichting rond de oorlog tegen Irak via het Nationaal Voorlichtingscentrum (NVC). Individuele departementen verwijzen alle persvragen door naar het NVC. In het NVC, dat onder leiding staat van de plaatsvervangend directeur Voorlichting van BZK, hebben crisisvoorlichters van de diverse departementen zitting. Ieder departement heeft twee voorlichters geselecteerd die door het NVC kunnen worden opgeroepen.

Het opschalen naar een NVC-structuur lijkt alleen waarschijnlijk als Nederland daadwerkelijk militair betrokken is bij een oorlog of wanneer Nederland doelwit is van militaire of (dreiging van) terroristische acties.

b. decentraal

Mocht Nederland niet direct militair deelnemen aan een oorlog, dan zullen de gevolgen van een oorlog tegen Irak voor Nederland geringer zijn. De meeste maatregelen hebben in dat geval betrekking op de openbare orde en veiligheid, en dan voornamelijk op bewaking en beveiliging van personen en gebouwen. Er is weinig noodzaak om de voorlichting dan te centreren. In dat geval zal de voorlichting door de departementen plaatsvinden. Om wel tot een goede afstemming te komen en zo het vertrouwen van de burger te winnen, zal gekozen worden voor een NVC-structuur zoals die ook werd gehanteerd na de terroristische aanslagen van 11 september 2001.

Deze structuur ziet er als volgt uit:

(a) een dagelijkse, ook in het weekend telefonische ochtendvergadering met de directeuren/woordvoerders van de meest betrokken departementen, inclusief het OM (onder leiding van de RVD);

(b) de instelling van een zogenaamde strategiegroep, analoog aan de structuur die gekozen is in de communicatie na 11 september

(c) een dagelijks overzicht van de woordvoeringslijnen zoals die door de verschillende departementen zijn gehanteerd (verzorgd door de RVD).

Publieksvoorlichting

De voorlichting aan het grote publiek verloopt zoveel mogelijk zoals dat ook nu geregeld is: via Postbus 51 en de afdelingen publieksvoorlichting van de afzonderlijke departementen. In het geval van een oorlog tegen Irak bestaat de mogelijkheid om Postbus 51 in te schakelen om de voorlichting te verzorgen over specifieke aspecten van de oorlog tegen Irak. Zo heeft Postbus 51 na de terroristische aanslagen van 11 september ondermeer voorlichting gegeven over de anthrax-brieven.

Nieuwe media

Internet is een uitstekend medium om op ieder gewenst moment het publiek te informeren. Dat geldt zeker in crisisachtige situaties als de vraag naar informatie heel groot is. Over de oorlog tegen Irak zal op de site www.regering.nl een aparte rubriek worden gemaakt, waarmee alle informatie rondom de oorlog eenvoudig toegankelijk worden gemaakt.

7.2. Uitgangspunten van voorlichting

Ongeacht of de voorlichting over het conflict met Irak en mogelijke gevolgen voor Nederland nu centraal of decentraal geregeld wordt, de volgende uitgangspunten vormen de basis voor de communicatie: volledig, open, eerlijk en actief.

Het is een belangrijke taak van de overheid burgers volledig, open, eerlijk én in een zo'n vroeg mogelijk stadium te informeren over zaken die hen direct raken. Dat begint al bij het informeren in de fase vóór een eventuele aanval. Effectieve communicatie over dreigingen of maatregelen is alleen mogelijk als de overheid burgers alle belangrijke informatie geeft ('need to know') en niet alleen die informatie deelt die de overheid goed uitkomt ('nice to know').

De overheid moet burgers over bijvoorbeeld zichtbare maatregelen zelf informeren en niet wachten totdat burgers of journalisten met vragen komen. Ook over zichtbare activiteiten die in de voorbereidende fase plaatshebben, moet niet alleen open en eerlijk, maar dus ook actief gecommuniceerd worden.

Het is van een groot belang dat de overheid het vertrouwen van de burgers wint ("earning public confidence"). Dit vertrouwen is nodig om burgers te waarschuwen of mee te krijgen bij belangrijke maatregelen die ten tijde van een conflict in Nederland genomen moeten worden. Een overheid zonder vertrouwen, bereikt niets meer met haar communicatie. Een dergelijk vertrouwen win je alleen door open en eerlijk te zijn en de burger serieus te nemen.

Een belangrijke overweging om opener te zijn, is dat de overheid geen monopolie op informatie meer heeft. Vroeger kon de overheid bepalen welke informatie wel en niet openbaar werd, zonder dat burgers konden achterhalen welke informatie werd achtergehouden. Ook de juistheid van berichtgeving was moeilijk te verifiëren. Mede dankzij moderne media zoals Internet zijn burgers zeer goed geïnformeerd. Andere landen zijn vaak opener als het gaat om het waarschuwen van haar burgers of het melden van maatregelen.

Uiteraard moet aan het bovenstaande toegevoegd worden dat maatvoering altijd mee blijft spelen. Het zal altijd zo zijn dat bepaalde informatie nooit openbaar zal worden gemaakt. Het gaat daarbij ondermeer om operationele informatie van defensie of de AIVD, of informatie die in het belang van de binnenlandse veiligheid is geclassificeerd.

7.3. Communicatieplan VN-resolutie 1441

Op basis van de informatie in de bovenstaande paragrafen is het communicatieplan VN-resolutie-1441 door de Ministerraad vastgesteld. Aan de hand van de ontwikkelingen wordt het dagelijks geactualiseerd. De ministerraad ontvangt wekelijks een actuele versie. Dit plan beschrijft:

- de uitgangspunten bij de communicatie rond een eventueel militair conflict met Irak;
- de organisatie van de voorlichting vanuit de rijksoverheid;
- de voorziene voorlichtingsactiviteiten.

Het communicatieplan is gevoegd in de documentenset.

